

Posljednji film Polanskog *Stanar* vidjeli smo ovog ljeta i u Splitu. Ovaj nadahnuti autor nije se ni u ovom filmu mnogo udaljio od svoje obljubljenе tematike. To je sudar podsvijesnog, vizualna igra psihičkih fenomena jednog bolesnika, njegove stravične percepcije, ludilo i smrt. Ipak u toj filmskoj montaži, koja samo u prvim sekvencijama nije imala kohezivne moći, a poslije je sve više nadrastala u značajan filmski ep, mogao se zamijetiti sadržaj moralnog i etičkog problema suvremene Evrope i Zapada, upravo kroz oblike ludila koje je kroz jednu cijelu generaciju okarakteriziralo ovaj ljudski vijek. To je dvadeseto stoljeće, stoljeće psihoanalize, trauma i atomske bombe; stravična sudbina čovjeka pritisnuta otpadom od djedovskih tema, upad u jedan shizofreni podražaj iz kojeg nema izlaza. Polanski je i ovdje pesimist.

Tako se evropski film nije mnogo udaljio od tematike koja je zadrmla ovim stoljećem od prvih njegovih decenija. Da bi film doživio jedan ljudski zaokret u formi, stilu i tematici, čini se da je potreban čitv ljudski preporod, jedna konverzija iz koje bi se pojavio proplamsaj ideje i vjere.

HRVATSKA CRKVENA PRIKAZANJA

Francesco Severio Perillo, Hrvatska crkvena prikazanja. Izdao, Čakavski sabor, Split, 1977, str. 138. (Naslov originala: Le sacre rappresentazioni croate. Quaderni degli annali della Facoltà di lingue e litterature straniere dell'Università degli studi di Bari. Bari, 1975. na hrv. preveo autor.)

Frane Franić

Perillova se knjiga dijeli u dva dijela; prvi dio govori o tekstovima i autorima, drugi o strukturi prikazanja i kazališnoj tehnici.

U prvom dijelu autor daje znanstvenu sintezu svega što se do sada u nas pisalo o crkvenim prikazanjima (mi smo do sada obično govorili »skazanjima«). Perillo dolazi do zanimljivih i važnih zaključaka; dokazuje da su crkvena prikazanja u Hrvatskoj originalnog hrvatskog porijekla (str. 15), tj. da nisu oponašanja ni talijanskih crkvenih prikazanja, kako je tvrdio Cronia za ta prikazanja i za čitavu našu staru južnohrvatsku književnost; niti su oponašanja germanskih crkvenih prikazanja, nastala u sjeverozapadnim krajevima Istre, kako je dokazivao Vodnik; niti su to oponašanja francuskih crkvenih prikazanja. Ta naša crkvena prikazanja imaju iste izvore kao i spomenuta strana prikazanja, a to je Biblija i liturgija. Koliko su pak na njih utjecali stari »začinjavci«, o kojima govori Marulić, treba još istraživati, kaže autor. Prema Perillu je kolljevka tih crkvenih prikazanja Dalmacija. On spominje kao najstarije crkveno prikazanje *Od rojen'ja Gospodinova*, koje sa sigurnošću stavlja u XV. stoljeće i to u zadarski krug, a s vjerojatnošću zaključuje da bi već u XIV. stoljeću postojala u Dubrovniku crkvena prikazanja, dotično da su se već tada izvodile predstave, nadahnute Biblijom, u tom gradu (usp. str. 13.).

Osim zadarskog kruga, u kojem su se prikazivali npr. *Plač Marijin*, napisan od kanonika Mate Picića iz Raba (1470), postojao je splitski krug s Hvarom i drubrovački krug.

Iz tih čisto crkvenih prikazanja razvila su se, prema autoru, »narodno-umjetnička prikazanja«, osobito u splitsko-hvarskom krugu (str. 37—51), a zatim »umjetničko-crkvena prikazanja«, osobito u dubrovačkom krugu (str. 52—56).

U drugom dijelu autor donosi vrlo važan zaključak: »... neosporno je«, kaže on, »da su prikazanja snažno utjecala strukturalno, tehnički i jezično na stvaranje svjetovnog teatra« (str. 93). Stoga »zbog mnogobrojnih dodira s poetskom narodnom tradicijom i s nastupajućim svjetovnim teatrom, crkvena prikazanja su fenomen od velikog interesa, proučavanje kojih pridonosi točnijem i kompletnijem razumijevanju razvoja hrvatske književnosti.«

U tom drugom dijelu autor još raspravlja o teatarskoj mizan-sceni, koja je bila u crkvama ili na crkvenim trgovima, o glumcima koji su bili svećenici, redovnici, katkada i redovnice, a često bratimi, o vremenu i mjestu izvođenja, o versifikaciji koja se je pravila najčešće u osmercu i dvanaesteru, i o glazbi o kojoj su podanici vrlo oskudni.

Čovjek se divi zanimanju, znanstvenoj kritičnosti i izvanrednoj marljivosti autora, Talijana, profesora slavistike na sveučilištu u Bariju, koji je tako dobro naučio hrvatski jezik, da se može baviti hrvatskom starom književnošću i hrvatski pisati. On je na tom polju dao zaista vrijedan doprinos povijesti hrvatske književnosti i još jednom osvjetlio kolijevku i porijeklo te književnosti.

NAŠA RIJEČ

List župne zajednice Kaštel-Sućurca

Dragi Džimbeg

Zahvaljujući suvremenoj tehnici, sposobnosti i požrtvornosti naših današnjih svećenika i njihovih mladih suradnika, ima nekoliko godina u nas se sve više pojavljuju i uspješno izlaze mnogi župni listovi. Jedan od takvih je vrlo zapažen *Naša riječ, list župne zajednice Kaštel-Sućurca*.

Naša riječ je s prvim svojim brojem ugledala svjetlo dana o Božiću 1972. godine. Pokrenuo ju je tadašnji sućurački župnik don Stanko Vrnoga. Iako u početku vrlo skromna, ona je već tada u biti najavila ono što će slijediti. U njoj se odmah osjetila središnja misao izdavača, da bude i ostane list župne zajednice, glasilo koje će tu zajednicu povezivati, usmjeravati, obavještavati i izgrađivati. Osnovno načelo da se u listu angažiraju sami župljani pružalo je bitnu osnovu za daljnju fizionomiju i orijentaciju *Naše riječi*.

Dolaskom don Ivana Matkovića u Kaštel-Sućurac 1973. *Naša riječ* je nanovo startala: na istim temeljima, s istom svrhom, u istoj funkciji. Poput mlade biljke i *Naša riječ* se naglo razvijala i razvila. Postala je, kao župni list, vrlo solidna, sadržajem bogata i tehnički na potrebnj visini. 1973. izlazi njezin drugi broj da bi se još brže pokrenuo treći, i tako redom, 2—3 broja godišnje, sve do trinaestoga, koji je izišao ovoga ljeta. Da ovo vješto uređivano i sredi-vano glasilo slučajno izlazi knjigotiskom umjesto ciklostilom, *Naša riječ* bi sigurno, s pravom, bila zapažena i na širem području.

Osvrćući se ovdje na *Našu riječ* u cjelini, na sve brojeve, ne možemo sada te brojeve i radove posebno valorizirati; radije ćemo reći nešto o listu kao takvom, o prilogima i njezinim suradnicima, općenito. Namijenjena određenoj sredini, užoj, župskoj zajednici, *Naša riječ* se spontano osvrta i osvrće na sućuračke vjerske, duhovne teme i probleme, ali je u svakom broju istodobno donosila i donosi svoje priloge, osvrte i članke, koji po svojoj općoj problematici i razini obrade pripadaju našem vremenu, suvremenom društvu i čo-